

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Перед нашою державою стоять нові виклики – для кожного громадянина існуватиме необхідність широкого спектру ключових компетентностей, щоб легко пристосуватися до навколишнього світу, який швидко змінюється, у якому відбуваються взаємні контакти; а освіта у своєму подвійному вимірі – суспільному й економічному – відіграє принципову роль, що полягає в забезпеченні можливості опанування громадянами ключових компетентностей, необхідних для гнучкого пристосовування до таких змін.

Тому перед сучасною освітньою системою стоїть завдання сформувати громадянина, спроможного до гнучкої зміни способів і форм життєдіяльності, а формування ключових компетентностей, що відповідають основним видам діяльності громадянина, стає актуальним завданням навчально-виховного процесу вищого навчального закладу.

Українські вчені зробили значний внесок у розроблення проблеми компетентнісного підходу в освіті. За результатами діяльності країнських науковців і практиків Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубацова досліджено теоретичні й прикладні питання реалізації компетентнісного підходу в освіті України.

Про ключові компетентності та формування їх у підростаючому поколінні говорили давно, ще з часів упровадження 12-бальної системи навчання, проте презентовано було їх в проекті «Нова школа» [3] у 2016 році.

Саме в цьому документі [3, с. 14] подано перелік основних компетентностей для життя, серед них є підприємницька компетентність, основними завданнями якої є співвіднесення власні економічні інтереси і потреби з наявними ресурсами, інтересами і потребами інших людей і суспільства; аналіз і оцінювання власних професійних можливостей, здібностей та співвіднесення їх з потребами ринку праці; представлення і поширення інформації про результати своєї діяльності та діяльності колективу.

Відповідно до цього документу підприємницька компетентність є однією з ключових. Вона передбачає реалізацію здатності учнів:

- співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними ресурсами, інтересами і потребами інших людей та суспільства;
- організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і роботу колективу, орієнтуватися в нормах і етиці трудових відносин;
- аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці;
- складати, здійснювати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті бізнес-проекти;
- презентувати й поширювати інформацію про результати власної економічної діяльності та діяльності колективу.

На думку дослідниці Ю. Білової [1, с. 11], наявність підприємницької компетентності дає змогу особистості знаходити та застосовувати оптимальне рішення, створювати і впроваджувати інновації, йти на певний ризик, необхідний для виконання поставленої мети.

Успіх підприємницької діяльності пов'язаний із самоорганізованістю, діловими та особистісними якостями. Важливими є лідерські якості, уміння розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення в умовах невизначеності, працювати в команді.

Слід зазначити, що формування підприємницької компетентності пов'язане не тільки з тим, як учням викладають економіку, а з усією системою навчання та виховання в школі. Тим самим обґрунтовується важливість формування підприємницької компетентності ще в початковій школі де немає курсу економіки, тому варто формувати підприємницьку компетентність на основі інтегрованих уроків: з математикою, логікою, образотворчим мистецтвом, природознавством.

Задля важливості у формуванні підприємницької компетентності не лише на уроках економіки, але й на більшості навчальних предметів є впровадження проекту «Шкільна академія підприємництва». Метою даного проекту є розвиток в учнів та вчителів, що забезпечують освітній процес професійної активності, підприємливості.

Проаналізувавши даний проект, варто зазначити, що він є надзвичайно дієвим, адже окрім визначення теоретичного підґрунтя формування підприємницької компетентності сучасної молоді, ще й на основі результатів проекту видано підручник розробок уроків «Уроки з підприємницьким тлом» [4]. Видання забезпечує реалізацію оптимальних форм та методів задля формування підприємницької компетентності в закладах середньої освіти.

Відповідно до аналізу підручника подано основу формування підприємницької компетентності. З-поміж великої кількості запропонованих методів та форм роботи, нами визначено, що для оптимального поєднання форм, методів формування компетентності потрібно обрати такі методи [1, с. 17]:

- методи, що ґрунтуються на вміннях критичного мислення, умовиводу, аналізу, оцінювання й узагальнення фактів. Для реалізації цього виду цілей може послужити: мозковий штурм, лекція з презентацією і робота з текстом-джерелом;
- методи, що сприяють формуванню відповідальності, здійсненню й оцінюванню вибору, а також прийняттю рішень з повним усвідомленням наслідків. Корисними для цього будуть: «дерево прийняття рішень», методи дискусії (дебати, «шість капелюхів», «критерійний покер», дискусія на бали, метаплан);
- методи, що розвивають уяву, ґрунтуються на емоціях і переживаннях учня, а також створюють умови для дії: драма, моделювання, рольова гра, «асоціативний куш», ментальні карти;
- методи, які добре відомі й часто застосовуються – лекція з презентацією, робота з текстом-джерелом, співпраця й робота в малих групах, експертні групи, зупинки з завданнями, а також останніми роками – проект.

Досить цікавими є ігрові технології, на яких учні зможуть побувати в ролі експертів в тій чи іншій ситуації у ролі підприємця – планування економічної діяльності, створення бізнес-плану, планування маркетингової та рекламної діяльності, аналіз коштів на фірмі і ведення власного підприємства [2].

На наш погляд використання таких форм, та методів сприятиме розвитку таких якостей, які є надзвичайно важливими у сучасному інформаційному середовищі, серед таких якостей можемо назвати: наявність критичного мислення, чітке усвідомлення де і як можна застосовувати набуті знання, генерувати нові ідеї, бути комунікабельним, постійно самовдосконалюватися.

Вчитися, щоб діяти, – це один з найважливіших постулатів, який простежується через основні положення державних та нормативних документів сучасної України. Адже, на наш погляд, поширення підприємницької тематики і формування підприємницьких позицій та підприємливого способу мислення – важливий крок до успішної України.

Список використаних джерел:

1. Гельбак А.М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя : [методичні рекомендації] / А.М. Гельбак. – Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2017. – 24 с.
2. Назаренко Г.А. Формування підприємницької компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідності до вимог нових державних стандартів: [метод. посібник] / Г.А. Назаренко. – Черкаси: ЧОПОПП, 2014. – 68 с.

3. Проект для обговорення «Нова школа» (простір освітніх можливостей) / за заг. ред. М. Грищенка. – К. 2016. – 34 с.
4. Уроки з підприємницьким тлом : [навчальні матеріали] / за заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. – Варшава : Сова, 2014. – 398 с.